

Provinciale Staten van Overijssel
T.a.v. Griffie, mevr. R. Wiggers
Postbus 10078
8000 GB Zwolle

Deventer, 15 juli 2008

Aan: De leden van Provinciale Staten van de Provincie Overijssel

Referentie: 200807/1

Betreft: Bestuurlijke brief watertoets

Geachte leden,

De Rekenkamer Oost-Nederland en de Zuidelijke Rekenkamer hebben in de achterliggende periode een onderzoek ingesteld naar de watertoets in respectievelijk de provincies Gelderland en Overijssel en Limburg en Noord-Brabant.

De doelstelling van de watertoets is het waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten van zowel Rijk, provincies als gemeenten. Provincies vervullen drie rollen in het watertoetsproces. Naast initiatiefnemer van ruimtelijke plannen zijn zij ook (grond)waterbeheerder en beoordelaar van ruimtelijke plannen. De centrale vraagstelling van de onderzoeken luidde: Voldoet de invulling die de provincies geven aan de watertoets, vanuit hun drie rollen, aan de eisen die daaraan gesteld kunnen worden?

Om deze vraag te beantwoorden is gekeken naar het provinciaal beleid, de wijze waarop de provincies de toepassing van de watertoets hebben georganiseerd en de wijze waarop de toepassing in de praktijk plaatsvindt. Op 7 mei 2008 hebben wij het rapport gepresenteerd dat op uw provincie betrekking heeft. In deze brief willen wij u enkele aandachtspunten aanreiken die wij geformuleerd hebben op basis van de resultaten uit de vier provinciespecifieke rapporten. Omdat de onderzoeken niet als benchmark waren opgezet, doen wij geen uitspraken over overeenkomsten en verschillen tussen de provincies. In de bijlage bij deze brief zijn per provincie de meest in het oog springende bevindingen met betrekking tot de onderzochte aspecten kort beschreven.

Provinciale betrokkenheid toepassing watertoets

De provincies hebben zich de afgelopen jaren, ieder op eigen wijze, actief ingezet om een effectieve toepassing van de watertoets bij alle betrokken partijen binnen hun provincie te bewerkstelligen. Dit komt met name tot uitdrukking in het, al dan niet in samenwerking

met andere waterbeheerders, opstellen van provinciale beleids- en toepassingsregels¹. Meer provinciespecifieke acties in dit kader zijn de oprichting van watertoetsloketten als centrale aanspreek- en meldpunten voor initiatiefnemers van ruimtelijke plannen in Limburg en de instelling van een Werkgroep Watertoets, waarin naast de provincie de overige waterbeheerders zitting hebben.

Uit de onderzoeken komt naar voren dat het procesinstrument watertoets binnen alle provincies vooral op ambtelijk niveau wordt gehanteerd. De rekenkamers zijn van mening dat er meer bestuurlijke aandacht nodig is voor de watertoets. Daarmee doelen wij niet zozeer op de wenselijkheid van een debat tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten over het instrument watertoets zelf, maar op een scherper inzicht in de mate waarin het achterliggende doel wordt bereikt, namelijk het realiseren van waterdoelstellingen in ruimtelijke plannen. De provincies dienen in dat verband aan te geven dat de waterhuishoudkundige doelstellingen, zoals wettelijk vereist, expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing zijn genomen. Op dat punt is er naar de mening van de rekenkamers verbetering mogelijk en noodzakelijk.

Toepassing watertoets in de praktijk

Alle vier de onderzochte provincies hebben voor betrokkenen bij de watertoets een document opgesteld, waarin voor iedere onderscheiden rol en fase in het watertoetsproces de te volgen procesgang is beschreven. Op basis van de onderzoeken constateren de rekenkamers dat deze formele procesgang niet altijd door betrokken partijen, ook niet door de provincies zelf, in acht wordt genomen. Voor alle vier de provincies geldt dat formeel op te leveren producten zoals afsprakennotities, wateradviezen en/of waterparagrafen met inhoudelijke afwegingen niet altijd worden opgesteld of inhoudelijk niet aan de maat zijn.

De rekenkamers zijn van mening dat indien de provincies regels opstellen, zij zich daar zelf aan dienen houden en erop toe dienen te zien dat anderen dat ook doen. Door het strikter vastleggen van afspraken, waterdoelstellingen en criteria, conform de (landelijke) voorschriften, wordt het naar de mening van de rekenkamer duidelijk of initiatiefnemers (waaronder de provincie zelf) waterbelangen op de juiste manier en in voldoende mate meewegen in hun plannen.

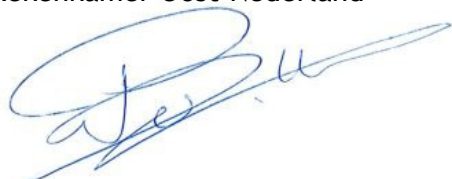
In het verlengde van het bovenstaande plaatsen de rekenkamers meer in het algemeen een kanttekening bij de vastlegging van het watertoetsproces door de provincies. In veel van de onderzochte dossiers ontbreekt relevante (wettelijk verplicht gestelde) informatie. Hierdoor wordt volgens de rekenkamers niet alleen de feitelijke planbeoordeling door de provincies onvoldoende controleerbaar, maar is het ook moeilijk om achteraf vast te stellen of waterhuishoudkundige belangen voldoende zijn gewaarborgd, hetgeen juist met de watertoets wordt beoogd.

¹ Limburg: Nota 'Plaats voor Water. Implementatie van de watertoets in Limburg' (2003) en Handreiking 'De watertoets: Samenwerking van ruimte en water' (2004). Noord-Brabant: Notitie 'Werkafspraken watertoets in Brabant' (2004). Gelderland: Checklijst Ruimte en Water (2002). Overijssel: Handreiking Beoordeling Ruimtelijke Plannen (2003).

Een laatste opmerking van de rekenkamers betreft het belang van een goede kennis- en informatie-uitwisseling tussen de provincies. Gelet op de vergelijkbaarheid van de problematiek en de omstandigheid dat waterlopen zich niet voegen naar politiek-bestuurlijke begrenzingsen, kan een uitwisseling van ervaringen op dit punt de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid ten goede komen.

Wij hopen dat de onderzoeksrapporten en de bespreking hiervan door uw Staten bijdragen aan een beter bestuurlijk inzicht in de (uitkomsten van de) expliciete en evenwichtige afweging van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen.

Met vriendelijke groet,
Zuidelijke Rekenkamer
Rekenkamer Oost-Nederland

Piet van Dijk
voorzitter